

Kwetsbare groepen en Corona

Problematiek en urgentie

“Het coronavirus veroorzaakt steeds duidelijker een maatschappelijke crisis, naast een gezondheids- en economische crisis... Eenzaamheid en psychische druk kunnen bijvoorbeeld sterker toenemen ...voorkomen dat bestaande kloven tussen meer en minder kwetsbare groepen zich vergroten” (SCP)

“Er zijn veel schrijnende signalen in gemeenten van gezinnen onder druk, kinderen met groeiende (leer) achterstanden, jongeren met gebrek aan toekomstperspectief, extreme eenzaamheid onder ouderen en toenemende bestaansonzekerheid voor grote groepen burgers (werkgroep Halsema)

“Met de opstart van het vaccineren is het einde van de coronacrisis in zicht en komen we in het begin van de laatste fase van de coronacrisis. Maar voordat onze samenleving kan herstellen moeten we eerst nog door deze moeilijke fase heen, waarin het uiterste wordt gevraagd van onze economische, maatschappelijke en psychische weerbaarheid” (SER)

Opdracht MCC

- De bestrijding van het Covid-19-virus is voor een belangrijk deel gericht op beschermen van kwetsbare groepen in de samenleving.
- De maatregelen ter bescherming hebben sociaal maatschappelijke gevolgen voor deze groep. Het risico bestaat op vereenzamen/isolement en psychosociale schade.
- Het is belangrijk dat er opties worden uitgewerkt voor meer perspectief, ook als de maatregelen worden versoepeld, maar deze groep nog steeds extra kwetsbaar is.
- De werkgroep focust op wat er naast lopend beleid extra nodig en mogelijk is.

Primaire doelgroepen voor dit advies (op voorstel VWS):

- a. Dak- en thuisloze mensen (ca. 40.000)
- b. Mensen met een licht verstandelijke beperking (ca. 1 miljoen met IQ 50-85)
- c. GGZ-problematiek / verwarde personen (ca. 1 miljoen)
- d. Kwetsbare ouderen (ca. 1,4 miljoen mensen 70+)

Brede maatschappelijke signalen wijzen op verergering van sociale problematiek als gevolg van de maatregelen: bijv. eenzaamheid, stress of meer algemeen mentaal welbevinden.

Er gebeurt al veel gericht op Corona!

Inventarisatie departementaal beleid

Vanuit de verschillende departementen vindt al extra inzet plaats:

- VWS heeft bijvoorbeeld beleid en maatregelen gericht op dak- en thuisloze mensen (o.a. financiële intensivering), beleid gericht op de LVB-doelgroep, corona-overleg met ggz-partijen en acties die hieruit voortvloeien en het programma Eén tegen eenzaamheid waarin specifiek aandacht is voor eenzaamheid onder ouderen.
- SZW heeft beleid gericht op de impact van de crisis op de arbeidsmarkt, juist ook gericht op de onderkant van de arbeidsmarkt en het ontstaan van schulden en armoede.
- BZK heeft beleid en maatregelen gericht op o.a. kwetsbare wijken en het ondersteunen van gemeenten bij het maken van keuzes, samen met lokale partners en bewoners.

Conclusie:

- Er gebeurt veel. Tegelijk zijn er als gevolg van de nieuwe maatregelen om het virus in te dammen, ook extra risico's op eenzaamheid en isolement, juist bij kwetsbare groepen.
- Daarom is de aanbeveling om gemeenten in staat te stellen de komende maanden extra aandacht te geven aan de diverse kwetsbare groepen op lokaal niveau.
- Zij kunnen aansluiten bij de lokale situatie (bv. de grote stad versus het platteland) en weten lokaal de partijen die hierin kunnen ondersteunen het beste te vinden.

Advies m.b.t. kwetsbare doelgroepen

Aandacht voor maatschappelijk welbevinden

- Expliciet meenemen in afweging wat betreft te nemen maatregelen
- Communiceren van verschillende afwegingen bij besluiten

Maatschappelijk steunpakket

- Naast ondernemers hebben ook de meest kwetsbaren extra steun nodig
- Gemeenten in hun kracht zetten en ondersteunen bij nodige extra investering
- Extra inzet maatschappelijke organisaties borgen, intensiveren en verspreiden

Uitwerking maatschappelijk steunpakket

Ondersteuning in ieder geval gericht op	<ul style="list-style-type: none"> • (eenzame) ouderen thuis • mensen thuis met psychische klachten of die last hebben van lager mentaal welbevinden • mensen met verstandelijke beperking thuis (niet in instellingen) • dak- en thuislozen • multiprobleemgezinnen / armoede
(Extra) inzet maatschappelijke organisaties borgen, intensiveren en verspreiden	<ul style="list-style-type: none"> • Bijvoorbeeld door het uitbreiden van een digitaliseringsproject voor ouderen, een extra inloophuis openen of een meer pro-actieve houding van wijkteams organiseren.
Rol van het Rijk	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeenten weten het best wat lokaal nodig is en werkt: middelen via gemeenten laten verdelen onder maatschappelijke partners. • Verantwoording zo licht mogelijk houden zodat gemeenten snel aan de slag kunnen. • Vanuit het Rijk inzet op kennispartners als Movisie om te monitoren wat er door de gemeenten aan inzet is, wat wordt gerealiseerd en goede voorbeelden te delen.
Impuls en financiële gevolgen	<ul style="list-style-type: none"> • Tijdelijke substantiële crisisimpuls

Vragen/opmerkingen

- Waarschuwing vooraf:
  - Oppassen met verwachtingen: dit is nu een concept-advies van een ambtelijke werkgroep.
- Vraag aan het doorbraakoverleg:
  - Is dit een doorbraak die we in dit overleg zien als kansrijk en belangrijk om te forceren?
- Vervolgproces:
  - Indien het wordt gezien als kansrijk en belangrijk: uitwerken en onderbouwen impuls via werkgroep en agendering in DOC, ACC en MCC komende weken

Bijlagen

Dialogotafel 7/1/2021

(zie getekend verslag)

- Algemeen en groepsoverstijgend:
  - Solidariteit behouden tussen groepen
  - Na vaccinatie tijd en aandacht voor nazorg en rouw
  - Belang van goede communicatie
- Hoofdpunten per groep
  - GGZ: zorgen om toename problematiek door maatregelen
  - LVB: o.a. begrijpelijke communicatie (niet alleen digitaal)
  - Ouderen: voldoende aandacht blijven houden, ook lokaal
  - Dak- en thuislozen: 24-uurs en 1-2 persoonskamers

Initiatieven gemeenten: 16/12/20

- Alle inwoners (bv. Thuishuis, Tom in de buurt, Vriendendiensten)
- GGZ (bv. Familietelefoon Goes)
- Daklozen (bv. Vernieuwde opvanglocatie gemeente Helmond)
- Ouderen (bv. Participatiekeuken voor ouderen in Den Haag)
- Inwoners met een beperking
- Jongeren (bv. Zie advies MLT-team DGSC19)
- Anderstaligen (bv. Public Cinema, Corona Moedertaal, Testbus)
- Mantelzorgers (bv. Een klein gebaar)
- Minima (bv. Licht voor Dordt: gratis mondkapjes)
- Doven/slechthorenden (bv. Voorlichting in gebarentaal)

Dialogo wetenschappers 14/1/2021: **versterken van sociale cohesie**

Korte termijn: t/m zomer

- Bieden van perspectief door premier in persconferenties.
- Stimuleren lokale activiteiten voor diverse kwetsbare burgers in hun sociale netwerk
- Z.s.m. terug naar vaste dagstructuur als houvast voor kwetsbare groepen
- In de communicatie meer aandacht schenken aan de afwegingen die worden gemaakt in mentaal welzijn.
- Goede communicatie over wat wél mag: van lockdown naar open zetten is lastig. Het 'grijze gebied'. Extra lastig voor de LVB-groep.
- Aandacht overbelaste mantelzorgers / zorgers: hen óók vaccineren en steunen
- Borgen bestaanszekerheid als basis
- Oppassen eenzaamheid te 'psychiatriseren'
- Oppassen stigmatisering kwetsbaren
- Oppassen om alles op het vaccin te zetten als perspectief: wat als dat toch tegenvalt? Dus ook perspectief langs andere wegen

Na de crisis: vanaf zomer

- Plan voor sociale cohesie en aandacht voor herstel tweedeling
- Toekomstige rouwstapeling en belang van rituelen: nu en ook straks
- Vasthouden van goede lessen en positieve zaken, bv. Betere zorg voor daklozen helpt ze weer snel te reïntegreren. Belangrijk zeker daar waar het aantal daklozen stijgt.
- Nadenken over cultuuromslag in o.a. de verpleeghuizen: zorgpersoneel en cultuur is nog 'topdown' qua communicatie en medisch gericht i.p.v. op sociale structuur